

BEDRİ SİNAN İLE MAHPERİ HİKÂYESİNİ MONOMİT KURAMI ÇERÇEVESİNDE ANLAMLANDIRMA DENEMESİ

Velimert KOÇER*

Öz

Kahramanlık temalı anlatıların benzerliklerinden yola çıkılarak Campbell tarafından oluşturulmuş Monomit kuramı, bugün mitlerin ve diğer anlatıların ortak yönlerinin anlaşılması ve değerlendirilmesinde bizlere yol göstermektedir. Monomit kuramı yola çıkış, erginlenme ve dönüş evrelerinden oluşmakta olup sonunda bir kahramanın, kahraman olarak yeniden dönüşünü yani doğuşunu açıklar.

Bu çalışmada Âşık Mevlüt İhsani'nin Bedri Sinan ile Mahperi adlı halk hikâyesi, monomit kuramı çerçevesinde incelenip anlamlandırılmaya çalışılmıştır. Amaç monomit kuramının Türk halk anlatıları için ne derece geçerli olduğunu belirleyebilmek ve farklı durumları tespit edebilmektir. Bedri Sinan ile Mahperi Hikâyesi'ni seçme nedenleri ise; hikâyenin uzunca bir halk hikâyesi olması, kişi ve yer gibi yapı unsurlarının çeşitliliği, ana hikâyeye bağlı pek çok küçük olayın anlatım esnasında hikâyeyi zenginleştirilmesi şeklinde sıralanabilir. İncelemede kullanılan metin Prof. Dr. Işıl ALTUN tarafından hazırlanan "Âşık Mevlüt İhsani'nin Aşk Konulu Hikâyeleri Üzerine Bir Araştırma" adlı çalışmadan alınmıştır.

İnceleme neticesinde; maceraya çağrı, dışarıdan gelen kurtuluş, ilk eşiğin aşılması, balina karnı, sınavları yolu, nihai ödül, büyülü kaçış, dışarıdan gelen yardım, iki dünya ustası kriterlerine uygun özellikler tespit edilirken; çağrının reddedilişi, tanrıça ile karşılaşma, baştan çıkarıcı olarak kadın, babanın gönlünü alma, tanrılaştırma ve dönüşün reddedilişi başlıklarına uygun anlatılar tespit edilememiştir. Bu anlamda söz konusu hikâye, monomit kuramına büyük oranda uyarken, kültürel değerler ve sansür gibi sebeplerle bazı noktalarda kuramdan ayrıştığı görülmüştür.

Anahtar sözcükler: Âşık Mevlüt İhsani, Joseph Campbell, Bedri Sinan ile Mahperi, Monomit,

EXPERIMENTING WITH BEDRİ SİNAN TO MAKE SENSE OF THE STORY OF THE PRISONER WITHIN THE FRAMEWORK OF MONOMITE THEORY

Abstract

Based on the similarities of heroic-themed narratives, the Monomit theory created by Campbell guides us in understanding and evaluating the commonalities of myths and other narratives today. Monomit theory consists of the departure, initiation and return which eventually explains the return of a hero as a hero, namely his birth.

In this study, the folk tale of Lover Mevlut Ihsani called Bedri Sinan and Mahperi was examined and tried to be understood within the framework of monomit theory. The aim is to determine the extent to which monomit theory applies to Turkish folk narratives and to determine different situations. The reasons for choosing The Mahperi Story with Bedri Sinan are; the fact that the story is a long folk tale, the diversity of building elements such as person and place, can be listed as many small events connected to the main story enrich the story during the narrative. The text used in the review was taken from the study "A Research on The Stories of Love Mevlut Ihsani" prepared by Prof. Dr. Işıl ALTUN.

As a result of the investigation; call to adventure, supernatural aid, crossing the first threshold, the belly of the whale, the road of the trials, ultimate boon, magic escape, help from outside, when determining characteristics that meet the criteria of two world masters; narratives appropriate to refusal of the call, the meeting with the goddess, woman as the temptress, atonement with the father, apotheosis and refusal of the return have not been determined. In this sense, while the story in question largely complies with the monomit theory, it has been seen that it diverges from the theory at some points for reasons such as cultural values and censorship.

Keywords: Âşık Mevlüt İhsani, Joseph Campbell, Bedri Sinan ile Mahperi, Monomit,

* MEB Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni, velimertkocer@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-1796-4298

Giriş

“Monomit Kuramı” ünlü mitoloji uzmanı Joseph Campbell tarafından oluşturulmuş bir kuramdır. Bu kurama göre dünyadaki mitolojik anlatılar, farklılıklardan çok benzerlikleri ile ön plana çıkmaktadırlar. Söz konusu benzer özellikler kahramanlık anlatılarında bariz bir şekilde göze çarpmaktadır. Campbell, Kahramanın Sonsuz Yolculuğu adlı kitabında konuyla ilgili olarak; “İster Kongo’nun gözleri kan çanağına dönmüş bir büyücü hekiminin rüyaya benzer zırvalamalarını aradaki mesafenin yarattığı bir keyifle dinleyelim, ister mistik Lao- Tse’nin sonelerinin düz çevirilerini hararetle bir coşkuyla okuyalım; ister Aquinas’ın argümanlarından birinin sert kabuğunu birden bire kıralım ister garip bir Eskimo masalının görkemli anlamını birden bire yakalayalım, bulduğumuz şey hep şekil değiştiren fakat buna rağmen olağanüstü biçimde aynı kalan o hikâye ve daima bilinen ya da anlatılandan daha fazlasının olduğuna dair kışkırtıcı derecede ısrarlı bir histir.” (Campbell, 2017: 13) demektedir. Campbell, yaptığı metin ve anlatı incelemelerini anlamlandırırken Freud ve Jung gibi psikanalistlerin çözümlemelerinden yararlanmıştır.

Âşık Mevlüt İhsani’nin icra ettiği Bedri Sinan ile Mahperi Hikâyesi aşk konulu bir halk hikâyesidir. Bedri Sinan Kağızmanlı Kontaz Bey’in tek oğlu, Perizat ise Bardızlı Maksut Bey’in üç evladı içerisinde tek kızıdır. Hikâye Sinan ile Perizat’ın rüyalarında birbirlerini görüp âşık olmaları ile başlar. Kırklar her ikisini de rüyalarında birbirlerine âşık etmişlerdir ve Sinan’a Bedri, Perizat’a da Mahperi isimlerini vermişlerdir. Hikâye bu iki âşığın birbirine kavuşma sürecinde başlarından geçen olayları anlatmaktadır.

Söz konusu hikâyenin incelemeye değer görülmesi olay örgüsünün grift bir yapıya sahip olmasının sonucudur. Kişi kadrosunun kalabalıklığı ve monomit kuramı alt başlıklarının pek çoğunu ihtiva etmesi ise diğer bir nedenimizdir. Hikâyenin bu özellikleri, benzer hikâyelere göre daha uzun bir yapının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu sebeple hikâyenin performans olarak icrası günler sürmektedir. Hikâyenin uzunluğu ile ilgili olarak Âşık Nuri Çırağı, “Aşk Konulu hikâyeler çoktur. Bunlardan en acıklı Kağızmanlı Hıfzı’ya ait olan Sefil Baykuş, en uzununu da Bedri Sinan ile Mahperi’dir. Bunun icrası dört beş gün sürer.” ifadesini kullanmıştır (Çırağı, 2018).

Çalışma, monomit kuramı başlık ve alt maddelerinin kısa açıklaması, hikâyenin olay örgüsünden yola çıkarak monomit bağlamında incelenmesi ve sonuç olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

1. Monomit Kuramı

Monomit, Campbell tarafından oluşturulmuş, mitlerin ortak bir takım özellikleri üzerine şekillenmiş bir kuramdır. Campbell bu kuramı Kahramanın Sonsuz Yolculuğu adlı kitabında açıklamaktadır. Kahramanın macerası adını taşıyan birinci bölüm, yola çıkış, erginlenme ve dönüş başlıklarından oluşmaktadır.

Yola çıkış başlığı; maceraya çağrı, çağrının reddedilişi, doğaüstü yardım, ilk eşiğin aşılması, balinanın karnı gibi maddeleri ihtiva etmektedir. Maceraya çağrı, kahramanın erginlenmek için başından geçecek olan olayların yaşanacağı duruma davet niteliğindedir. Bu davet bazen bir rüya ile olabileceği gibi bazen de gerçek hayatta gönderilen bir işaret de olabilmektedir. “Prens Siddhartha’nın aydınlanmasının vakti yaklaştı diye düşündü tanrılar. ‘Ona bir işaret vermeliyiz’ ve aralarından birini dişleri dökülmüş saçları ağarmış, beli bükük ve çarpık, titreyerek bir değneğe yaslanan, dermansız bir ihtiyara döndürdüler ve onu Geleceğin Buddhası’na gönderdiler ama onu sadece o ve arabacı görebildi” (Campbell, 2017: 59). Kahraman bu çağrıyı reddederse bir şekilde cezalandırılır (Campbell, 2017: 61); ancak kabul ederse ilk eşiği aşılması için kendisine doğaüstü bir yardımda bulunulur: “Çağrıyı reddetmemiş olanlar için, kahramanın yolculuğundaki ilk

karşılaşma, macerada aşması gereken ejderhalara karşı tılsımlar sağlayan koruyucu bir figürle (genellikle ufak tefek yaşlı bir kadın ya da erkek) yaşanır.” (Campbell, 2017: 70). Çağrışı kabul eden ve doğaüstü yardım ile desteklenen kahraman macerası için atacağı ilk adıma yani ilk eşiğe hazır duruma gelmiştir. İlk eşik sonradan karşılaşacağı sınavlar yoluna bir hazırlık aşaması olup, kahramanın kahraman olma yolunda kendini kanıtlamak ve azmini göstermek için aşması gereken ilk merhaledir. “Kahraman kaderinin ona rehber ve yardımcı olan kişileştirmeleriyle birlikte, aşırı güç bölgesinin girişindeki, ‘eşik muhafızı’na gelinceye dek ilerler.” (Campbell, 2017: 76). Balinanın karnı, kahramanın kahraman olarak tekrar doğacağı ana rahmini temsil eder ve adeta bir mayalanma dönemi olarak ifade edilebilecek psikanalitik bir ifade biçimidir. Çünkü kurama göre balık karnı, psikanalitik anlamda ana rahmini simgelemektedir. “Büyülü eşikten geçişin bir yeniden doğum alanına geçme olduğu fikri, dünyanın her yerinde rahim simgesi olan balina karnı ile simgelenmiştir. Kahraman eşiğin gücünü ele geçirmek ya da onunla uzlaşmak yerine, bilinmeyenin içinde kaybolur ve ölmüş gibi görünür.(...) Bu yaygın motif, eşikten geçişin bir kendini yok etme olduğunu vurguluyor.” (Campbell, 2017: 86-89). Bunun en bilindik bir diğer örneği ise Kuran’da geçen Hz Yunus’a ait olan kıssadır.¹

Yukarıda ifade edildiği gibi yola çıkışta macerayı kabul eden, bu sebeple doğaüstü yardımla desteklenen kahraman, ilk eşiği aşmış daha sonraki büyük sınavlara hazırlanmak adına balina karnında mayalanmıştır. Macera içerisinde erginlenme olarak tabir edilen ve maceranın en heyecanlı bölümlerini barındıran adımlar, artık atılmaya hazır hale gelmiştir. Söz konusu adımlar sırasıyla; sınavlar yolu, tanrıçayla karşılaşma, baştan çıkarıcı olarak kadın, babanın gönlünü alma, tanrılaştırma, nihai ödül gibi maddelerden oluşur. Sınavlar yolu maceranın yani anlatının en heyecanlı ve renkli bölümlerinden birini ihtiva eder. Kahraman burada çeşitli engellerle karşılaşır ve onları aşmaya çalışır: “Eşiği aştıktan sonra, kahraman bir dizi sınavdan geçmek üzere tuhaf derecede akışkan, belirsiz biçimlerin rüya dünyasında ilerler. Bu mit-maceranın sevilen bir aşamasıdır; mucizevi sınavlar ve işkencelerle dolu bir dünya edebiyatı yaratmıştır.”(Campbell, 2017: 93). Tanrıça ile karşılaşma başlığı ve baştan çıkarıcı olarak kadın, Türk Mitolojisi bünyesinde kolayca bulabileceğimiz başlıklar değildir. Çünkü kuramın bu bölümü tamamen psikanalitik temelli olup yer yer ensest ilişki örnekleri verilerek açıklanmıştır (Campbell, 2017: 140-160). Türk Mitolojisinde ve anlatılarında söz konusu ilişki biçiminin örneklerine rastlanmamıştır. Hatta Dede Korkut Hikâyeleri’nde doğaüstü varlıklarla bu tarz ilişkiler neticesinde olumsuz sonuçlar ortaya çıkmış, dış âlemdeki varlıklar ile söz konusu ilişki türü olumsuzlanmıştır.² Babanın gönlünü alma maddesi, tanrı olarak nitelendirilen babanın, izni olmadan yapılan faaliyetler sebebi ile kızabileceğini ve bu nedenden onun gönlünün alınmasını anlatır (Campbell, 2017: 118-120). Çünkü macera esnasında tanrı, kahramana bir takım işaretler veya yardımlar gönderir. Böyle olunca onun isteği dışında yapılan eylemler onu kızdırabilir ve bu da kahramanın macerasını tamamlayamamasına sebep olabilir. Bunun bilindik örneklerinden biri Prometheus’tur. Tanrının izni olmadan ateşi çalmış ve bunun neticesinde cezalandırılmıştır. Bu noktada bazen kadın, babanın öfkesini dindirecek bir destek olarak karşımıza çıkabilmektedir: “Kahraman, babanın ego-yıkıcı erginleyişinin ürkütücü deneyimlerinin hepsinden büyüleriyle korunmasını sağlayan yardımcı dışı figüründen umut ve güvence elde edebilir.” (Campbell, 2017: 123). Buradaki tanrı ve tanrıça çözümlenmeleri Jung’un arketip kuramı ile ilintilidir.³

Tanrılaştırma ise sınavlar yolunda başarı sağlayan kahramanın aydınlandığı, içsel ve dış mücadelesinin neticesinde dönüştüğü basamaktır. Burada kahraman eski halinden başka bir duruma gelmiş, ödül almaya hak kazanırken benlik olarak da evrilmiştir. Campbell’a göre kahraman, dönüşte çeşitli kahramanlık tipolojileri gösterebilir: “savaşçı olarak kahraman, âşık olarak kahraman, imparator veya tiran olarak kahraman, dünya kurtarıcı olarak kahraman, aziz olarak

kahraman” (Campbell, 2017: 279-314). Erginlenme adımlarını izleyen kahraman sonunda nihai ödülü almaya hak kazanmıştır. Nihai ödül, yukarıda sayılan kahraman tipolojilerinin her biri için değişmekle birlikte esas olan kahramanın aydınlanmasını yaşayıp dünyayı tekrar kendi aydınlanması doğrultusunda kurgulayabilme yeteneği kazanması ve kurgulamasıdır. Esas itibarıyla tanrılaştırma ve nihai ödül başlıkları bir bütün arz etmektedir. Söz konusu ödül, tanrının başlangıçtaki en yüce hali değil, onun mutlak özüne varmak ve böylece aydınlanmaktır. “Öyleyse tanrı ve tanrıçalar, başlangıç halindeki en yüce olarak değil, Tükenmez varlığın özünün vücut bulmuş halleri ve koruyucuları olarak alınmalı. O halde kahramanın onlarla ilişkisi aracılığıyla aradığı, onların kendileri değil erdemleri, yani tözlerinin sürdürme güçleridir. Sadece ve sadece bu mucizevi enerji-töz tükenmezdir.”(Campbell, 2017: 167).

Sınavlar yolunu geçen, aydınlanan ve bu yolla ödülünü alan erginleşmiş kahraman için artık son adım dönüştür. Dönüş bölümü, dönüşün reddedilişi, büyüü kaçış, dışarıdan gelen kurtuluş, dönüş eşiğinin aşılması, iki dünyanın ustası ve yaşama özgürlüğü maddelerinden oluşmaktadır. Dönüşün reddedilişi aydınlanan kahramanın tekrar eski karanlık duruma dönmek istememesi anlamına gelir. Ancak kahraman monomit çerçevesinde tam çevrimi sağlamak için dönüşü reddetmeden dönmek zorundadır: “Kahramanın macerası, ya kaynağa nüfuz etme ya da bir takım erkek ya da kadın, insan ya da hayvan kişileşmelerin yardımıyla sona erdiğinde, maceranın yaşam değiştiren ödülüyle birlikte dönmesi gerekir. Monomitin ölçütü olan tam çevrim gereği, kahraman; bilgelik tılsımlarını, Altın Post’u ya da uyuyan prensesini insanların dünyasına geri getirmelidir; bu ödüller burada topluluğun, ulusun, gezegenin ya da binlerce dünyanın yenilenmesine katkıda bulunabilecektir.” (Campbell, 2017: 179). Büyüü kaçış izinsiz yapılan ödül hırsızlığı ve dönüşün reddedilmesi durumlarında gerçekleşen başka bir macera boyutudur. “Zafere ulaşan kahraman eğer tanrı ya da tanrıçanın kutsamasını elde ederse ve toplumun yeniden yapılanması için bir iksirle birlikte dünyaya dönmekle görevlendirilirse, macerasının son aşamasında doğüstü efendisinin tüm güçleriyle desteklenir. Diğer yandan, eğer ganimeti muhafızının karşı çıkışına rağmen elde ettiyse ya da kahramanın dünyaya dönme arzusu tanrılar ve şeytanlarca uygunsuz bulundursa, o zaman mitolojik çevrimin son aşaması hareketli, genellikle gülünç bir takip olur.” (Campbell, 2017: 181-182).

Dönüşün bir diğer basamağı da dışarıdan gelen kurtuluştur. Bazen kahramanın dönüşte, dışarıdan yardıma ihtiyaç duymaktadır. Çünkü kahraman macera yaşadığı evrenden dönmek istememektedir. “Kahramanın doğüstü macerasından dışarıdan yardımla getirilmesi gerekebilmektedir. Yani dünyanın gelip onu alması gerekmektedir. Çünkü bir yerde olmanın derin saadeti, uyanık durumdaki benlik parçalanması yararına kolayca bırakılamaz.” (Campbell, 2017: 190). Bu basamaklardan sonra kahraman bir şekilde dönüş yoluna girmektedir. Dönüş serüvenine başlayan kahraman için yine aşılması gereken bir eşik söz konusudur; dönüş eşiğinin aşılması olarak nitelendirilen bu aşama dönüş için ikna olan kahramanın eski dünyaya tekrar uyum sağlamasını ifade eder. Maceranın yaşandığı evrenle gerçek yaşamın aslında bir olduğu ve kahramanın bunu anlaması gerektiği vurgusu yapılır. Bu durum, “Tanrıların dünyası, bildiğimiz dünyanın unutulmuş bir boyutudur.” şeklinde ifade edilmiştir (Campbell, 2017: 199). Bu noktada kahraman, iki evren arasındaki dengeyi kurarken bir yandan da gerçek yaşama dair durumları hazmetmelidir. “Geri dönen kahramanın ilk sorunu, ruhu tatmin eden bir başarı deneyiminin ardından, yaşamın süregiden neşe ve acılarını, basmakalıp yanlarını ve rahatsız edici iğrençliklerini gerçek olarak kabul etmektir.” (Campbell, 2017: 200). İki dünyanın ustası maddesi, aydınlanan ya da ödülünü alan kahramanın eski dünyasını aydınlandığı dünyanın küçük bir örnekleme olarak kurguladığı bölümdür. Kahramanın esas ödülü ve kazancı iki dünyaya ait bilgiyi dengeli kullanmasıdır: “İki dünya ayrımı arasında, zamanın görünümünün bakış açısından nedensel derinliğinkine –birinin ilkelerini diğerininkilerle karıştırmadan, aklın birinin erdemiyle diğerini tanımasını sağlayarak-

gidip gelme özgürlüğü ustanın becerisidir.” (Campbell, 2017: 207). Bu durumda kahraman kendi aydınlanmasını başkalarına da yaşatacak bir irşat vazifesi üstlenir. Yaşama özgürlüğü ise, gerçek olan hayatla hayal olanın yani aydınlanılan dünyanın uyuşmasını sağlamaktır. Kahraman yaşama aldırıışsız davranmayı bırakacak, evrensel iradeyle akli yoluyla uyuşma sağlayacaktır: “Mitin amacı, bireysel bilinçliliğin evrensel iradeyle uyuşmasını sağlayarak bu türden yaşam aldırıışsızlığına olan gereksinimi yok etmektir. Ve bu da zamanın geçici görüngüleri ile her şeyde yaşayıp ölen tükenmez hayat arasında gerçek bir ilişki kurulmasıyla sağlanır.” (Campbell, 2017: 206). Kahraman böylece bir amaç edinecek ve yaşama özgürlüğünü elde edecektir.

2. Hikâyenin Monomit Kuramı Bağlamında İncelenmesi

Bedri Sinan ile Mahperi adlı hikâye, biçim ve içerik açısından klasik halk hikâyesi örneği teşkil etmektedir. Hikâye aşk konulu bir halk hikâyesi olup olay örgüsünün karmaşıklığı, kişilerin çeşitliliği, olayın geçtiği coğrafyanın genişliği bağlamında diğer benzer konulu hikâyelerinden ayrılmaktadır. Kendi yörelerinde tanınan iki varlıklı kimsenin çocuklarının, birbirlerine rüya yoluyla âşık edilmesi sonucu başlayan hikâye, iki sevgilinin meşakkatli bir ayrılık dönemi ardından evlenmeleri ile son bulur.

“Hünkâr Dağı’nın yaylalarında Bardızlı Maksut Bey ve Kağızmanlı Kontaz Bey adında iki zengin bey yaşamaktadır. Maksut Bey’in iki oğlu ve bir kızı, Kontaz Bey’in ise tek bir oğlu vardır. Maksut Bey’in kızının adı Perizat, Kontaz Bey’in oğlunun adı ise Bedri’dir. Bedri on yedi yaşına geldiğinde bir gün çevresindeki arkadaşları ile kıra eğlenceye çıkar. Orada: ‘Yarabbi, acaba ben de bu vefasız dünyada bahtiyar olacak mıyım, hayatta bana layık bir eş bulabilir miyim? Annemi ve babamı memnun edecek terbiyeli bir eşe kavuşturun beni Ya Rabbim!’ diye dua eder. Bu duadan sonra yorulmuş bir şekilde uykuya dalan Bedri, rüyasında nur yüzlü bir ihtiyarın kendisine geldiğini ve ‘Yavrum Bedri eşini bulursun; fakat çok cefalıdır der ve Maksut Bey’in kızı Perizat’ı göstererek işte âşığın budur...’ diyerek kaybolur. Rüyasında Kırklar tarafından bade içirilen Bedri, artık Perizat’a âşık olmuş; Kırklar Bedri’ye Sinan, Perizat’a da Mahperi ismini vermişlerdir. Aynı gece Perizat da rüyasında Bedri’ye âşık olmuştur.”(Altun, 2007: 251)

Hikâyenin bu bölümü maceraya çağrı olarak nitelendirilebilir. Çünkü maceraya çağrı, kahramanın yola çıkış evresindeki ilk basamaktır. Kahramanın evlenmek için bir sevgili istemesi, Hızır’ın rüyada kendisine bir kız göstermesi maceraya çağrı niteliğindedir. Sinan’ın badeyi içerek maceraya çağrıyla kabul etmesi de yine kuramın hikâyedeki bir diğer izdüşümüdür.

“Uykusu uzun süren Sinan’ın bu halini gören babası endişelenmiş ve hekim çağırtmış, daha sonra arkadaşlarına emir vererek onu bir gezintiye çıkartmalarını istemiştir. Bu gezinti esnasında Sinan’ın okuduğu şiir neticesinde arkadaşları Sinan’ın âşık olduğunu anlamışlardır. Dönüşte Sinan’ın Kahraman isimli arkadaşı ve kölesi babasının yanına giderek Sinan’ın derdinin aşk olduğunu söylerler. ‘Kontaz Bey buna sevinmekle sevinmemek arasında kılır. Sevindi çünkü oğlu âşık olmuştu, üzüldü çünkü kız kimdir necidir işin sonu neye varır bilemedi.’ Bu esnada Sinan’ın kölesi Kontaz Bey’e ‘Biz Beyimle Kumrular Dağı’na gezmeye gittik, orada atlardan inerek, atları salıdıraktık ve biz de Sinan Bey’le etrafı seyrederek Maksut Bey’in elliğini gördük. Sıra tepeler karşımıza çıktı. Bunu gören Sinan Bey Mahperizat isimli bir türkü söyledi. Sen o tepelerde o düzlerde gezdin mi diye sözler vardı. Öyle anlıyorum ki Maksut Bey’in kızı Perizat’ın âşığıdır.’ dedi. Bu ifadelerden emin olamayan Kontaz Bey köleden, Sinan ile tekrar konuşmasını ve açıkça bu kız kimdir öğrenmesini istedi. Köle tekrar Sinan’ın yanına gidip Sinan’dan kime âşık olduğunu öğrendi. Gelip Kontaz Bey’e Sinan’ın Maksut Bey’in kızı Perizat’a âşık olduğunu söyledi. Ertesi gün Kontaz Bey, Maksut Bey’in elliğine doğru kız istemek için yola çıktı. Üç gün Maksut Bey’in elliğinde misafir kalan Kontaz Bey son gün niyetini açıklayarak Perizat’ı Sinan’a istedi. Bunların

birbirlerine kırklar tarafından âşık edildiğini söyledi. Maksut Bey de kızın da böyle şeyler sezinlediğini ve Allah'ın yazdığına bir şey denmeyeceğini söyleyerek kızını Sinan'a verdi." (Altun, 2007: 251-259).

Burada kölelinin Sinan'ın derdini öğrenerek babasına söylemesi, babanın oğlunun muradını yerine getirmek için kızı istemeye gitmesi monomit kuramı çerçevesinde doğüstü yardım olarak nitelendirilebilir. Doğüstü yardım, yardımcı edenlerin olağan üstü özellikleri olması olarak değil; maceraya dışarıdan müdahale şeklinde değerlendirilmelidir. Nitekim Güzel de bu konuda: "Bu bölümde kahraman adayına mücadele edeceği güçlerle ilgili çeşitli yardımlar yapılabilir. Bu yardım, genellikle kahramanın karşılaştığı bir yardımcı tarafından sunulur. Yardım bir nesne olabileceği gibi bir fikir ya da ipucu da olabilir. Yardımı yapanlar ve yapılan yardım kültürün özelliklerine göre çeşitlenir." demektedir (Güzel, 2015: 197). Kızın verilmesi ve söz kesilmesi ise yola çıkış üst başlığı altındaki ilk eşiğin aşılması olarak kabul edilebilir. Çünkü ilk eşiğin aşılması durumu maceranın başında kahramanın maceraya atılmak için önüne çıkan ilk engeli aşmasıdır. Kız istemeye gidilirken Maksut Bey'in kızını verme hususunda nasıl bir karar vereceği bilinmediğinden ilk mücadele söz kesme aşamasında verilecektir. Kahramanın burada bizzat etkin olmaması, içinde bulunduğu kültür çevresi ile ilgilidir.

"Perizat çok güzel bir kızdır. Bu sebeple civarda kendisine âşık olan da çoktur. Ancak Perizat'ın yani Mahperi'nin abisi Bekir aksi bir adamdır. Onun korkusundan kimse Mahperi'ye yanaşamaz. Mahperi'nin evleneceği haberi etrafa yayılınca âşıklarından biri olan Kanlı Kasım adlı eşkıya buna çok üzülür ve sinirlenir. Bunun üzerine Mahperi'yi istemek üzere Maksut Bey'in yanına gider, kızı Bekir'in korkusundan isteyemez, ellikten çıkarken Maksut Bey'in bir adamıyla haber salar ve 'Ya Mahperi'yi verir ya da ben burada bekliyorum harp edeceğiz' der. Bunu duyan Maksut Bey ve Bekir, Kanlı Kasım ve atlılarına hücum ederler, onlardan çoğunu öldürürler, Kanlı Kasım ancak beş adamı ile sağ kurtulur. Sonra Maksut Bey ve oğlu Bekir gider, Kanlı Kasım'ın kalesini de alır. Kasım iyice güçsüz düşer. Bu haberi duyan Sinan çok üzülür. Çünkü rüyasında kırklar Mahperi'yi isterse onu alacağını ancak bunun çok meşakkatli olacağını kendisine bildirmiştir" (Altun, 2007: 261-263).

Yukarıdaki bölümde Kanlı Kasım, daha sonra gerçekleştireceği eylemlerle sınavlar yolunun gelişmesinde önemli bir figür olarak belirlemektedir. Kasımın eylemleri, Sinan'ın maceraya atılmasında ve sınavlar yolunun başlamasında etkin role bürünmesinde mihenk taşı görevi görmektedir.

"Sonbaharda vefat eden Maksut Bey'in ölüm haberi Sinan'a verilir. Bu haber Sinan'ı çok üzer. Bekir, Kanlı Kasım'dan alınan kaleyi kendine mesken tutmuş ve haramiliğe başlamıştır. Babasının ölüm haberi üzerine evine döner, bir müddet orada kalır, sonra kalesine döner. Bu arada kardeşini Sinan'a vermekten de vazgeçmiş ve Sinan'ı oyalamaya başlamıştır. Sevdiğine kavuşamayan Sinan üzüntü içindedir. Bekir, bir gün bir bezirgânın şikâyeti üzerine jandarmalar tarafından yakalanır ve kadı önüne çıkarılır. İşkence görür ancak suçunu ikrar etmez, kadı bu yiğitliği görünce Bekir'i affeder, arkadaşları Bekir'i alır babası evine götürürler ancak Bekir yaraları sonucu ölür. Bekir'in ölümünden sonra evin idaresi Bekir'in küçük kardeşi Hasan'a kalır. Ancak Hasan, Bekir gibi gözü kara biri değildir. Bu haber Kanlı Kasım'a ulaşınca Kanlı Kasım ve adamları bir gece çiftliği basar ve Hasan'ı öldürüp Mahperi'yi kaçırlar. Mahperi bulunduğu bir fırsatta odasının bir köşesine: 'Gürcistanlı Kanlı Kasım bu hakareti yapan. Size kalmış iştir peşimizi takip etmek. Beni kurtarmanın çaresidir Bedri Sinan.' şeklinde bir not bırakır. Kanlı Kasım, Mahperi'yi arkadaşları ile konuştuğu üzere Alagöz'deki mekânına değil Gürcistan tarafına kaçıtır. Haberi duyan Kontaz Bey ve Sinan, Maksut Bey'in çiftliğine gelirler. Sinan orada Mahperi'nin yazdığı notu bulur ve Kanlı Kasım'ın peşine düşer. Kasım'ın adamlarını yakalar ancak Kasım'ın izini

bulamaz. Bunun üzerine adamlarını geri gönderir bundan sonraki yola kendisi devam edecektir. ‘Haydin size uğurlar olsun ben canımı bu yolda vereceğim, mukadderatımız böyleymiş.’ der. Yanında yalnız ona sadık olan kölesi kalır.” (Altun, 207: 265-271).

Sinan’ın bu kararı vermesi sınavlar yoluna atılan ilk adımdır. Artık kahraman erginlenme aşamasına geçmiş bulunmaktadır. Bunun öncesindeki pasif tavrı ise balina karnı olarak yorumlanabilir. Balina karnı yeniden doğuşun evveli yani ana rahmi olarak değerlendirilmektedir. Bu aşamada kahraman daha sonra vereceği mücadeleler için kendisini hazır hale getirmektedir.

“Kanlı Kasım’ın başka bir eşkıya ile mücadelesini fırsat bilen Mahperi onun elinden kaçıp kurtulur. Yolda bir kervana rastlar. Kervancı başı olan bezirgân Mahperi’nin durumuna acıyıp onu evlatlık edinir ve kendi memleketi olan Buhara’ya götürür. Sinan her nerede ararsa arasın Kanlı Kasım ve Mahperi’den iz, işaret bulamaz. Yolu, Gence şehrine düşer. Mahperi, başından geçenleri bezirgâna bir bir anlatmış, Sinan’ı da tarif etmiştir. Gence şehrinde bezirgân ve Sinan karşılaşır. Bezirgân Sinan’ı tanır ve ona durumu anlatır. Onu alır Buhara’ya getirir. Bu arada bezirgânın karısı, üstüne kuma gelecek sanarak Mahperi’yi başka bir köle tüccarına satar. Mahperi şehirden çıkarken gördüğü bir çobana durumunu anlatır. Sinan’ı tarif eder. Eğer gelirse yazdığı mektubu ona ulaştırmasını ister. Bezirgânla Sinan Buhara’ya gelir. Bezirgân müjde için önden gider ancak Mahperi’yi evde bulamaz, karısına sorar, gezmeye çıktı bir daha dönmedi, cevabını alır. Utancından ne yapacağını bilemeyen bezirgân odasına girer ve intihar eder. Bunun üzerine Sinan kölesiyle birlikte şehirden ayrılır ve yine yollara düşer.” (Altun, 2007: 273-279).

Bu bölümde bezirgânın yaptığı yardımlar doğüstü yardım olarak kabul edilebilir. Anlatılanlar, kahramanın erginlenme yolunda verdiği mücadelelerden oluşmaktadır. Bu sebeple yaşananlar, sınavlar yoluna dâhil edilebilmektedir.

“Yolculuk esnasında bir gelin alayı gören Sinan, Mahperi’nin onların arasında olabileceğini düşünerek bir türkü söyler. Alaydaki askerler türküyü kendi gelinlerine söylendi belleyip Sinan’a ve köleye saldırırlar. Sinan ve köle saldırıyı püskürtünce gelin alayı malları bırakıp gelini alıp kaçarlar. Bunun üzerine Sinan ve köle, malları alıp civardaki bir mağaraya yerleşir ve haramilik etmeye başlarlar. Bu sayede epey adam, mal ve mülk toplamışlardır. Hükümete haklarında şikâyet olunca bir baskınla yakalanırlar; ancak köle bu baskından kaçır. Yargılandıktan sonra idamlarına hükmedilen Sinan ve arkadaşları infaz olacağı zaman, Sinan Şah’a doğru bir türkü söyler ve bu türkü sayesinde affolur. Şah onu, bir gün işimize yarar düşüncesiyle zindana atar. Kaçan köle ise bir bezirgânla deveci olarak seyahat etmeye başlar. Kölenin yolu bir gün Lenge şehrine düşer. Şehrin yöneticisi ölmüştür. Şehrin âdetine göre salınan devlet kuşu kimin başına konarsa yönetici olacaktır. Kuş gelip kölenin başına konar ve köle şehrin yöneticisi olur. Adı da Karahan olmuştur. Mahperi, satıldığı tüccar ile şehir şehir gezer, en son Serendip adasına götürülür. Orada bir ağaya satılır. Ağa onu kızına cariye yapar, bir gece çıkan yangında ağa ölür, ağanın karısı Mahperi’yi aldığı köle tüccarına geri satar. Tüccar Mahperi’yi Karahanlı ülkesine getirir. İskeleye köle geldiğini duyan Karahanlı hükümdarı yani Sinan’ın kölesi iskeleye gelir. Mahperi’yi sorar, bulur ve onu satın alır. Birbirlerini tanıyıp sarılırlar. Köle onu saraya götürür, emrine cariyeler verir ve rahata erdirir. Bu arada olayların başlangıcından o güne üç buçuk sene geçmiştir.” (Altun, 2007: 280-284).

Sinan’ın eşkıyalık etmek durumunda kalması sınavlar yolunun küçük bir parçasıdır. Söylediği şiirle idamdan kurtulması ise kurtuluş olarak görülse de daha sonra girişeceği başka mücadeleler için bir mola niteliğindedir. Kölenin yönetici olması, Mahperi’nin kölenin vasıtasıyla rahata ermesi sınavlar yolu içerisinde ve doğüstü yardım başlığı altında değerlendirilebilir. Ayrıca kölenin başına konan talih kuşu, bir hayvan motifi olarak karşımıza çıkmaktadır.

“Hindistan’ın Nemse şehrinin hükümdarı Buhara üzerine sefere çıkar. Savaş başlayınca Buharalılar epey zorlanır. Şah’ın aklına Sinan gelir ve Sinan zindandan çıkartılır. Birkaç gün dinlenip zindanın ezginliğini attıktan sonra mücadeleye başlar. Teke tek yaptığı mücadelelerde başarılı olunca Nemse askeri bozguna uğrar, Sinan artık halk ve şah tarafından çok sevilmektedir. Savaştan sonra Buhara civarında gezen Sinan bir çobanın türküsünü duyar, türküde Mahperi’nin adını işitmiştir. Çobanın yanına varır ve türkünün hikâyesini sorar. Çoban hikâyeyi anlatınca Sinan türkünün Mahperi’ye ait olduğunu anlar ve köle olarak satıldığını öğrenir. Şah’a gelip durumu anlatır, şah ona Mahperi’yi bulacağına dair söz verir. Her yerde köle tüccarını arattırır ve Isfahan’da buldurur. Köle tüccarından Mahperi’nin Karahanlı hükümdarına satıldığı haberini alır ve Sinan yanına kimseyi almadan Karahanlı ülkesine doğru yola çıkar.” (Altun, 2007: 285-291).

Yukarıdaki bölümde Sinan’ın gösterdiği tüm kahramanlıklar sınavlar yolu örüntüsü olarak kabul edilebilmektedir. Bir tesadüf eseri duyduğu türkü ile Mahperi’nin durumunu öğrenmesi ise yine bir doğaüstü yardım göstergesidir. Karahanlı ülkesine yapılacak olan yeni seyahat ise başka bir sınavın başlayacağına işarettir.

“Buhara’dan ayrılan Sinan Karahan ülkesine doğru yola koyulur. Yolda bir konakta dinlenir. Konak sahibi Hacı Bekir, yola hemen devam etmemesini, önünde Çin Dağı’nın olduğunu, orada yırtıcı hayvanların bulunduğunu, bu hayvanların öğle ikinci arası dinlendiğini söyler ve bu sebeple öğlen yola çıkmasını tavsiye eder. Tavsiyeyi dinleyen Sinan dağı aşar. Önüne çıkan ırmağı geçmeye çalışırken boğulma tehlikesi geçirir, suyun ortasındaki adaya çıkabilir. Bütün gün adadan suyun öteki yakasına geçmenin yollarını arar. Bir aralık karşıya bakar, oradan bir atlı gelmektedir. Atlı suyu çok rahat geçmiş ve Sinan’ın yanına gelmiştir. Bu atlı Sinan’a yardım eder ve onu karşıya geçirir. Sinan’a yolu tarif eder. Sinan bir ara Karahanlı ülkesi hakkında bir şey sormak için geri döndüğünde adamı göremez, o zaman anlar ki bu adam Hızır’dır.” (Altun, 2017: 293-295).

Sinan’a yol hakkında uyarıda bulunan Hacı Bekir ve daha sonra kendisine yolu tarif eden Hızır, doğaüstü yardım olarak kabul edilebilmektedir.

“Yol üzerindeki köyleri durmadan geçen Sinan bir Çeçen köyüne rast gelir. Orada dinlenmek ister. Sinan’ı gayet güzel karşılayan Çeçenler aslında onu esir etmek isterler ve bir ay esir ederler. Çeçenlerin vaktiyle Moğolistan’dan esir ettikleri Halit isimli bir köleleri vardır. Bu köle Sinan’ın ekmeğini suyunu vermektedir. Bir gün onu hapisten kurtarır. Birlikte Çeçenlerin elinden kaçarlar. Sinan bu yörenin dilini bilmemektedir. Halit ise yirmi yıldır buralarda olduğundan dil bilmektedir. Sinan yabancı olduğu anlaşılmasın diye dilsiz taklidi yapar. Bu halde epey zaman dolaşırlar. Bir gün Habeşistan’a giden bir gemi bulur ve binerler. Sinan yine dilsiz taklidi yapmaktadır. Gemi yolda Çeçen yağmacıların saldırısına uğrar ve Halit ile birlikte esir düşerler. İki yıl kadar Çeçenlerin gemisinde hizmet ederler. Habeşistan’ın İbuti şehrine gelince yağmacıların uyuduğu bir zaman ellerinden kaçarak İbuti şehrine varırlar. Halit burada kalır, Sinan ise buradan ayrılarak Adisababa şehrine gider. Burada bir kahveye çirak durur. Adisababa Beyi’nin oğlu Çamez, Mahperi’yi görür ve ona âşık olur. Babasına durumu anlatır. Bunu duyan bey, Karahanlı ülkesi üstüne asker çıkartır, asker içinde Sinan da vardır. Tüccar vaktiyle Sinan’a şehrin adını yanlış vermiştir. Karahan ülkesinde Karaca şehri diyeceğine, Lenge şehri demişti. Bu sebeple Sinan gafil olup Karahanlı askeri ile savaşır. Sinan’ı gören Karahanlı hükümdarı yani Sinan’ın eski kölesi Sinan’ı tanır. Durumu Mahperi’ye anlatır, Mahperi kale burcuna çıkar ve Sinan ile söyleşir. İkisi de birbirini tanır. Sinan, Habeş Beyi’ne haber yollar, istedikleri kızın kendi sevgilisi olduğunu ve Türkistan’dan bu tarafa onu aradığını söyler. Habeşliler anlamayıp savaşa devam ederler. Sinan tek başına tüm orduyu püskürtür. Savaş bittikten sonra Mahperi ile Sinan’ın düğünü yapılır ve bir ay sürer. Sinan memleketinden ayrılan yıllar olmuştur. Artık Mahperi’yi de bulduğu için memleketine dönmek ister.” (Altun, 2007: 296-307).

Çeçenler eline esir düşmesi, onların elinden kurtulup bir gemi ile Habeşistan'a yola koyulması, geminin yağmalanması ile tekrar esir düşmesi, daha sonra Adisababa şehrinde bir müddet kalması, Karahanlı ülkesine sefere çıkan birliğe katılması durumları sınavlar yolu örüntüsü içerisinde değerlendirilmelidir. Bu esnada Halit isimli köleden gördüğü destek ise doğaüstü yardım mahiyetindedir. Sinan'ın tüm bu olaylar neticesinde Mahperi'ye kavuşması ve onunla evlenmesi nihai ödüle kavuşulduğunu göstermektedir. Ancak macera henüz bitmemiş tam çevrimin gerçekleşmesi için dönüş yoluna koyulmak gerekecektir. Dönüş kahramanın ödülü ile birlikte eski dünyasına dönmesi ve orada dünyayı yeniden şekillendirmesi olarak ifade edilir. Sinan'ın burada vatanına dönmek istemesi dönüşün reddedilmediğini göstermektedir.

“Sinan'ın annesi Benli Perişan, Kontaz Bey veremden öldükten sonra oğlunu aramak için erkek kılığına girmiş ve diyar diyar gezmiştir. Yolu Yemen'in Aden şehrine düşmüştür. Aden şehrinin hükümdarı kadındır. Çok iyi satranç oynamaktadır. Benli Perişan şehre tüccar olarak girer. Sultanın huzuruna çıkar. Sultan kendisi ile satranç oynayacağını ve yenersen sultanlığı Benli Perişan'a bırakacağını söyler. Benli Perişan satrançta sultanı yener ve Aden şehrine sultan olur. Eski sultanı da veziri yapar. Bu olaydan sonra her yerde Sinan ile Mahperi'yi aratmıştır.” (Altun, 2017: 307-308). Burada Benli Perişan için de bir kahramanlık durumu oluşmuş ve kadın kahraman olarak karşımıza çıkmıştır. Ancak Benli Perişan hakkında verilen ayrıntılar onu ayrıca inceleyecek verileri bize sağlamamaktadır. Benli Perişan daha sonra Sinan'a yapacağı yardımla, dışarıdan gelen bir yardım olarak karşımıza çıkmaktadır.

“Sinan izin alarak Karahanlı ülkesinden ayrılıp bir gemi ile vatanına gitmek için yola çıkar. Gemi İbuti limanına varınca Habeş Beyi'nin casusları Sinan'ın İbuti'ye geldiğini söylerler. Gemi muhasara altına alınır. Bunu duyan Halit gizlice Sinan'ın yanına gider ve Aden'de adil bir sultanın olduğunu ondan yardım alınması gerektiğini söyler. Bunun üzerine Sinan bir mektup yazarak Halit'e verir, Halit mektubu Benli Perişan'a okur, Benli Perişan oğlunun mührünü tanır ve Sinan'a yardım için asker gönderir. Gelen askerler yüzlerce Habeşliyi öldürür ve Sinan'ı kurtarır. Sinan'ı da alarak Aden şehrine gider. Burada kavuşan ana oğul hasret giderdiler. Halit, kadın vezirle evlenir. Benli Perişan, Sinan ve Mahperi'ye bir düğün daha yapar. Sinan padişah, Halit de vezir olur. Ömürlerinin sonuna kadar Aden'de yaşarlar ve burada adaletle hükmederler.” (Altun, 2007: 307-314).

Yukarıdaki bölümde Halit'in Sinan'ın yanına gelmesi, mektubu Benli Perişan'a vermesi, Benli Perişan'ın Sinan'a askerî yardım göndermesi, dönüş bölümündeki dışarıdan gelen kurtuluş olarak değerlendirilebilir. Dönüş eşiğinin aşılması, İbuti'deki muhasarayı aşmaları olarak kabul edilebilir. Aden'de hükümdar olması ve orada adaletle hükmetmesi ise Sinan'ı iki dünyanın ustası olarak karşımıza çıkartmaktadır. Kahraman burada yaşadıklarından yola çıkarak bir düzen kurmak ister ki bu da macera boyunca karşılaştıklarından edindiği birikim ile oluşmuştur.

Hikâye'nin monomit kavramı çerçevesinde değerlendirilmesi neticesinde şu sonuçlara varılmıştır:

Sonuç

Kırkların rüyada Sinan ile Mahperi'yi birbirine âşık etmesi ve Sinan'ın kırklar elinden bade içmesi maceraya çağrı olarak değerlendirilmiştir. Hikâyede, çağrının reddedilişi maddesi görülmemiştir. Bu madde reddetme durumunda ilahi bir güç tarafından kahramanın ikna edilmesi anlamına gelmektedir. Ancak hikâyede çağrı, ödülün meşakkatli yollardan elde edileceği bilinen kahraman tarafından kabul edilmiştir. Bu anlamda Sinan, Campbell'a göre savaşı olarak kahraman ve âşık olarak kahraman bağlamında karşımıza çıkmaktadır. (Campbell, 2017: 294-303). Bunun mukabilinde Sinan, Türk Dünyası Epik Destan Geleneği bağlamında alp tipi olarak değerlendirilebilmektedir (Çobanoğlu, 2011: 101-106).

Kontaz Bey, Köle (Karahanlı Hükümdarı), Halit, Benli Perişan, Buharalı Bezirgân, Buhara Şahı, Hızır, Hacı Bekir doğaüstü yardım ve dışarıdan gelen kurtuluş olarak değerlendirilmiştir. Kontaz Bey ile Maksut Bey arasında söz kesilmesi ilk eşiğin aşılması olarak kabul edilmiştir.

Sinan'ın nişanlılık döneminde sevgilisini görememesi, sonrasında Kanlı Kasım'ın peşine düşeceği zamana kadar geçen dönem balina karnı olarak değerlendirilmiştir. Bu dönem kahramanın, kahraman olma yolunda tekrar doğacağı zamana kadar beklediği ve pasif olduğu dönemdir.

Hikâye boyunca Sinan'ın Buhara, Türkistan, Lenge, İbuti, Adisababa, Karahanlı Ülkesi, Çin Dağları, Tibet Yaylası ve Aden'i gezmesi; buralarda haramilik, hizmetçilik, çaycılık, askerlik yapması, sınavlar yolu olarak değerlendirilmiştir.

Tanrıça ile karşılaşma, baştan çıkarıcı olarak kadın, babanın gönlünü alma, tanrılaştırma maddeleri hikâye içerisinde tespit edilememiştir. Bunun aksine Benli Perişan bir kadın kahraman tipi olarak karşımıza çıkmaktadır. Girdiği mücadelede kazanan taraf olmuş, bir ülkenin sultanı konumuna yükselmiştir.

Mahperi ile Sinan'ın kavuşması, Aden'de tüm sevdikleri ile birlikte mutlu yaşamaları nihai ödül olarak değerlendirilmiştir.

Karahanlı ülkesinden gemi ile seyahat edilmesi bu esnada İbuti'de muhasara edilme ve buradan kurtuluş büyüğü kaçış olarak değerlendirilmiştir. Büyüğü kaçış ödülün izinsiz alınması durumunda karşımıza çıkmakla birlikte Karahanlı hükümdarı Sinan'a burada kalmasını söylemiş ancak o razı olmamıştır. Sinan'ın yola çıkmak istemesi ama Karahanlı hükümdarının buna gönülsüz olması bu seyahati büyüğü kaçış olarak nitelendirebileceğimiz ihtimalini doğurmaktadır.

İbuti'deki muhasaradan kurtulma dönüş eşiğinin aşılması; Aden'den gelen askeri yardım ise dışarıdan gelen kurtuluş olarak değerlendirilmiştir.

Sinan Aden'de sultan olmuş ve burada adaletle hükmetmiştir. Bu bağlamda kahraman, iki dünya ustası olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü macerasını tamamlamış ve yolda edindiği kazanımlar neticesinde bir sistem kurmuş ve adaletle hükmetmiştir.

Monomit kuramı çerçevesinde işlenen hikâyede birkaç başlık istisna olmak kaydıyla kuramın pek çok başlığı bulunmuş olup hikâye bu bağlamda değerlendirilmiş, kuramın Türk hikâye ve diğer anlatıları için de geçerli olabileceği gösterilmeye çalışılmıştır.

Notlar

1. Kur'an-ı Kerim, "Saffat Suresi", Ayet:139-148, Diyanet İşleri Başkanlığı Kaynak Eserler, 12. Baskı, 2011, s.498-199.
2. Doğaüstü bir varlıkla birliktelik ve olumsuz sonucu için bkz: Muharrem Ergin, "Dede Korkut Kitabı I", 'Basat'ın Tepegöz'ü Öldürdüğü Destan', TDK, 5. Baskı, 2004, s.206-215.
3. Carl Gustav Jung, "Dört Arketip", Metis Yayınları, 5. Baskı, 2015, s.17-24.

Kaynaklar

- ALTUN, I. (2007). *Aşık Mevlüt İhsani'nin Aşk Konulu Hikâyeleri Üzerine Bir Araştırma*. İstanbul: Doğu Kütüphanesi.
- CAMPBELL, J. (2017). *Kahramanın Sonsuz Yolculuğu*. (Çev.: Sabri Gürses), İstanbul: İthaki Yayınları.
- ÇOBANOĞLU, Ö. (2011). *Türk Dünyası Epik Destan Geleneği*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- ERGİN, M. (2004). *Dede Korkut Kitabı I*. Ankara: TDK.
- GÜZEL, C. (2015). "Monomit Teorisi Bağlamında Bayan Toolay Destanı". *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, S.36, 191-206.
- JUNG G. C. (2015). *Dört Arketip*. (Çev.: Zehra Aksu Yılmaz), İstanbul: Metis Yayınları.
- Kur'an-ı Kerim Meali*, (2011). (Çev.: Halil Altuntaş, Muzaffer Şahin), Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.

Sözlü Kaynaklar

KK-1: Nuri Cihan Karataş, Erzurum 1949, İlkokul Mezunu, Emekli. (Görüşme: 27.02.2018)